

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Paul Diderichsen

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Paul Diderichsen", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_020-shoot-workidNKS-2757_0000_020_Grafematik_0020/facsimile.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

6/25/7 67

Kære Professor Hjelmslev,

Tak fordi tross Deres stærkt optagne Tid her udfærdiget et saa udførligt Svar paa mine Bemærkninger. Det har ganske rigtigt bidraget til en yderligere Klæring, der vil komme da mundtlige Forhandlinger til gæde. For det Tilfælde Skyld at disse ikke skulde saa at sige ind paa alle Enkeltheder vil jeg gerne skriftligt motivere eller præcisere min Stilling paa følgende Punkter (jeg følger Dispositionen i Deres Brev af 5/7 47).

ad A.
Jeg kan egentlig ikke se noget tragisk i, at vi har lagt Vfr.s stenografiske Gengivelse af Forelæsningerne til Grund for vore Forsøg paa at anvende den glossematiske Teori ved Læsningen af de Problemer, vi arbejdede med; det er jo det eneste Sted, hvor der gives en - skiaseret og uforbindende - Fremstilling af disse Dele af Proceduren, og bortset fra et eller to Steder, som jeg skal komme ind paa nedenfor, ser det da heller ikke ud til, at der paa de Punkter af Forelæsningerne, som vi har benyttet, findes Formuleringer, som de ikke kan godkendes. Ej heller har det været vores Hensigt at siddes til Dem om Glossematikken; vi har efter bedste - men altsaa i betydelig Grad svigtende - Evne søgt at bruge de foreliggende Antydninger til Læsning af et bestemt Problem, og selv om det ikke direkte skulde fremgaa af min sammenfattede Overensigt har det været en ustrykkelig Forudsætning at eventuelle Resultater, positive saa vel som negative - kun havde Gyldighed i det Omfang Stenogrammet dannede Deres nuværende Opfattelse og i det Omfang vi havde forestaaet Dem rigtigt; da vi havde en tydelig Fornemmelse af, at det sidste kun var Tilfældet i begrænset Omfang, har vi hele Tiden gjort, hvad vi kunde for at faa opklaret de Punkter, hvorom vi var i Tvivl, og da Deres Rejser og øvrige Dispositioner ikke tillod at komme til Dands i Sagerne før Afslutningen af Kollokvierne, søger jeg nu, saa vidt muligt, at indhente det foresatte. Det afsluttede Faust-Citat var da ogsaa mere uantet paa Deltagerne i Kollokvierne end paa Glossematikens Ophavsmand, og der er vist ingen, der

har tænkt sig, at vore negative Resultater skulde række ved Gløbsattikkens Grundsynspunkter; hvis vi ikke havde en betydelig Tiltro til dem, vilde vi vel næppe anvende saa megen Høje paa at sætte os grundigt ind i dem eller løbe Risikoen for at præstitere os ved at misforstaa dem, saa at vi alle i Deres Øjne maatte staa som HOLLER.

ad B

ad 1: Selv om Problemet om det umiddelbart givne ikke har direkte Betydning for Teoriens Anvendelse, er det dog ikke urimeligt at man overvejer den teoretiske Begrundelse til det paa Forhaand ingenlunde indlysende Princip, at man kan og skal begynde med at gøre Relation til Inddelingsgrund; vi har her sjævnlylig presset et enkelt Udtryk for stærkt ved at tage "umiddelbart givet" i absolut og ikke i relativ Forstand og ved at tage Betningen om det umiddelbart givne som den væsentligste Begrundelse. Jeg er indferstaaet med, at Forløbet determinerer Systemet;

Mandag d. 7/7

Længere naede jeg ikke i Lørdags, og efter den for os alle meget oplysende Samtale i Dag kan jeg spare mig at udræde de Betænkkeligheder, som jeg ovenfor havde taget Tilløb til, og som nu er blevet henvejret af Deres mundtlige Kommentarer. I Stedet vil jeg blot pro memoria og for Vore helt sikker paa, at jeg har forstaaet Dem rigtigt, gøre et Par supplerende Bemærkninger til de Punkter af Deres Brev af 2/7, som vi naede igennem.

ad B 1:

Grunden til at man skal begynde med at adskille Udtryk og Indhold er - praktisk udtrykt - den, at man saa begynde med at sikre sig, at det foreliggende Emne virkelig lader sig dele paa denne Maade; og ~~uden vilde man ikke~~ ~~uden vilde man ikke~~ senere Trin i Analyse ~~vilde man ikke~~ være berettiget til at ~~uden vilde man ikke~~ dele de enkelte Tegneheder i Udtryk og Indhold, hvis ikke denne Adskillelse var foretaget paa et tidligere Trin i Teorien.

Endnu et Spørgsmaal: Kan Princippet om at Udtryk og Indhold deles hæver for sig gennemføres ogsaa ved Inddelingen i Konnotationer; i Forelæsningerne ser det ud som om disse første Sættelsesinddelinger foretages i begge Planer under det, og det er ikke let at tænke sig, hvordan man skulde bære sig ad med

pe har faset helt rigtigt for paa.

Lad sig gaa ud fra de Formuleringer, som de udtrykkelig har givet i deres Tilslutning, nemlig 1) at Funktionen bestaar mellem Kategorier og 2) at Kategorierne er bestemt ved et Kendsmerke, der der først kan registreres i en højere Op. Finder vi altsaa at Halvæder af en viss Grad lader sig dele hver for sig i to Dele, hvorefter den ene har Kendsmerket a, den anden Kendsmerket b, saa er det klart, at vi kan opstille en Kategori A med Kendsmerket a og en Kategori B med Kendsmerket b, og vi kan saa konstatere Funktionen mellem disse to Kategorier rent statistisk; i det undersøgte Tekstmateriale finder vi altid et Element af Kategorien A, hvis vi har et Element af Kategorien B osv.; paa vi kan ikke i det enkelte Tilfælde, hvor vi ved en Deling konstaterer Elementerne Ax og Bx stige afgøre, hvilken Funktion der bestaar mellem disse Elementer eller de Kategorier, hvor til de hører; Vokalen g i Bg har ikke noget i sig, der danner Forudsætning for Konsonanten g .

Ganske anderledes ved den plerematisk Analyse af Kapitler, 55. Stykker, Perioder osv. Hvis det overhovedet (bortset fra specielle Tilfælde som Syllogramer, Definitionshierarkier elgn.) er muligt ontydigt og sikkert at konstatere Funktioner mellem Derivater af samme Række paa disse Stadier, beror det ikke paa, at Kategorier, som der lader sig identificere ved forskellige Betæe rent statistisk kan konstateres at have Konnexion, men det beror paa et extralingvistisk, logisk eller sngligt, Forhold mellem Kap. I og Kap. II, § 7 og § 13 osv., et Forhold, hvortil man forgeses vil søge noget Analogi i Udtrykket eller paa Indholdsanalysens højere Stadier. Jeg kan ikke se rettere end at Ordet Forudsætning, der i Teorien ellere bruges i en overført Betydning om statistisk Eksistens, her optræder i en ganske anden, mere "etymologisk" og "logisk" Tyd, der principielt er inkonvensurabel med den ellere i Glossematikken brugelige.

De anfører her over for i deres 2rv (under B 3 c 1⁰), at en Kategori eller et Element kan have Funktion til sig selv; denne paradoksale Formulering (som bestemt ikke findes i de foreliggende Glossematika, selv om der nok i Forleavingerne beskrives Operationer af den som Ek. nevnte Art) kan muligvis forsvares som et teoretisk nødvendigt Grænsetilfælde - fra Logistikken kender man jo en Del saa-

Sætninger, der synes at stride med "den sunde Menneſkeforstand" - men saaedan som De selv illustrerer de praktiske Konsekvenser af det Princip, forekommer det mig, at det, som her konstateres er noget principielt andet end naar man paa den ovenfor anførte Maade registrerer statistisk Funktion mellem Kategorier, der hver for sig kan identificeres ved et bestemt Merke. Har vi saadanne Kategorier af fx. selekterende og selekterede, bestaar der for det første Funktion mellem Kategorierne som saadanne (fx. Vokaler og Konsonanter), for det andet kan der registreres Funktioner mellem Elementerne inden for hver enkelt Kategori, dels mellem Invarianten (fx. a og i), dels mellem Variantier (fx. to g'er); men i det Tilfælde, hvor Kategorien siges at have været defineret ved Funktion til sig selv, er det jo kun det sidste Forhold der sigtes til.

Hvis der i Henhold til ovenstaaende ikke især sig registrere ^{i den hierarthiske Analyse} ^{opp} lingvistisk relevante ~~Kæde~~ "statistiske" Konnektioner mellem Kategorier kendetegnet ved bestemte Marker i Indholdet, og hvis der i Henhold til Forelæsningerne - saaledes som jeg har forstået dem - i Udtrykket paa disse Stadier kan man registreres ~~Kæde~~ Kombination (og dette endda kun mellem Elementer inden for samme Kategori), saa man slutte, at disse Operationer kan udgaa af den lingvistiske Analyse, og at den hidtidige Lingvistik altsaa ikke alene paa Grund af Snaeværnsyn har undledt at interessere sig for dem. Det er da ogsaa mit bestemte Indtryk at de paagældende, meget udførlige Afsnit af Forelæsningerne ikke har ført til noget Resultat af Interesse for den analyserede Tekst eller for Lingvistikken i det hele taget, derved Betydning for den abstrakte semiologiske Kalkule aførtalt!

Hvad enten De nu kan anerkende Berettigelsen af mine Indvendinger eller jeg atter har misforstået Teorien, vilde formentlig være oplidt Håbe at udarbejde de Trin af Analyse den påtænkte grafatiske Analyse, som det var Hensigten vi skulde drøfte paa Mødet d. 19, og vilde derfor være af stor Betydning for mit fortsatte Arbejde med Metoden, om De kunde faa Tid til at sende mig et Par Ord til Svar inden den næsttillige Forhandling (hvortil HFr. allerede har tilsendt sin Beretning); i modset Fald foreslaar jeg, at Deres Brev af 3/7 suppleret med herved gøres til Forhaandlingsgrundlag.

Med venlig Hilsen